

Leefbaar Oldambt

“Ons Nij Begun maken we samen”

Plan van aanpak Nij Begun Maatregel 14

Gemeente Oldambt met uitvoeringskader

voor gerichte versterking van de leefbaarheid in het
aardbevingsgebied van Oldambt

Definitief 14 oktober 2025

Inhoud

H1. Intro: de kaders en positionering van M14	3
H2 Geografische afbakening: Het M14-gebied van Oldambt.....	5
H3 Leefbaarheid: Analyse en betekenis	8
H4 Impact maken met Koppelkansen en slim investeren	12
H5 Participatiestrategie: Ons Nij Begun maken we samen	15
H6 Uitvoeringskader M14.....	17
H7 Investeringsvoorstel M14.....	20
H8 Governance	24

Bijlages:

Bijlage 1 – Analyse Leefbaarheid Oldambt

Bijlage 2 – Overzicht cijfers en dorpen

Bijlage 3 – Gebiedsproject Beerta

Bijlage 4 – Snelle investeren en gebiedsprojecten

H1. Intro: de kaders en positionering van M14

Achtergrond

Als gemeente krijgen we vanuit Nij Begun middelen voor het investeren in leefbaarheid (maatregel 14, hierna M14). Het budget hiervoor is ruim 12 miljoen euro (inclusief BTW) met een looptijd van 2025 tot 2030. Het doel is om straten, dorpen en wijken die te maken hebben met de gevolgen van de versterkingsopgave en de schadeafhandeling zowel fysiek als sociaal aantrekkelijker te maken voor huidige en toekomstige bewoners. Om dit op een gedegen en goed onderbouwde manier te doen is dit plan van aanpak en bijbehorend uitvoeringskader opgesteld. Dit plan en kader geven de koers aan waarbinnen de leefbaarheidsmiddelen worden besteed, inclusief een concreet investeringsvoorstel.

Positionering

We hanteren uitgangspunten voor de besteding van de M14-middelen:

1. Geografische afbakening: Investeringsvallen binnen het "aardbevingsgebied" van Oldambt, dus binnen de bedoeling van de maatregel (zie H2).
2. Leefbaarheid: Investeringsvallen gaan primair naar plekken en gebieden waar onvoldoende leefbaarheid is / wordt ervaren (zie H3).
3. Impact: Investeren met impact en daar waar koppelkansen/multiplier mogelijk zijn. (zie H4).
4. Participatie: samen met inwoners op een nieuwe structurele wijze "Ons Nij Begun maken we samen" (zie H5).

M14 is naast een financieringsbron voor mooie projecten te beschouwen als een investeringsimpuls om met andere middelen, initiatieven en beleid een aanjaagmechanisme op gang te brengen. Dit middels permanente participatie van inwoners gericht op leefbaarheid in dorpen, wijken en gebieden. De werkwijze zal geïntegreerd worden in de doorontwikkeling van het programma gebiedsgericht werken binnen de gemeente Oldambt. Tevens is er de mogelijkheid om leefbaarheidswensen vanuit de dorpen en wijken snel uit te voeren. Zo wordt gewerkt aan herstel van vertrouwen, een belangrijk onderdeel van Nij Begun en het Coalitieakkoord van onze gemeente.

Verantwoording

Het opstellen van dit plan van aanpak is onderdeel van de aardbevingsopgave in onze gemeente en opgenomen in het Programma Versterking en Herstel Oldambt. In het Plan van aanpak 2025 zoals dat in februari door de gemeenteraad is vastgesteld betreft dit één van de onderdelen.

Voor het ontwikkelen van dit plan is een projectleider aangesteld (Anke de Klerk) en er is een projectteam opgericht met een trainee (Matthias Mulder) en met een vliegende keep (Jan Willem Wolff). Gestart is met het schrijven van een opdrachtbeschrijving die uiteindelijk in het MT/DT van 24 maart 2025 is vastgesteld. Vooraf is deze ook in de lokale Stuurgroep Aardbevingsopgave met de betrokken portefeuillehouders besproken. Vervolgens hebben we de volgende stappen gezet:

- Drie werkbijeenkomsten met collega's. Een aftrapbijeenkomst in november 2024, een kleine werkbijeenkomst op 8 april 2025 en een grote werkbijeenkomst op 15 mei 2025 waar het Basisdocument is gepresenteerd. Verder hebben we in het proces nauw samengewerkt met de gebiedsregisseurs en de (nieuwe) programmamanager GGW.
- Literatuur verzameld, gelezen en geanalyseerd, waaronder de Sociale Agenda (SA), de Economische Agenda (EA), de Omgevingsvisie, de gebiedsvisie Oost-Groningen, de dorpsvisies, het lokale NPG-Programma Oldambt.
- Dataverzameling en -analyse aangaande leefbaarheid.
- We hebben zo'n 25 bilaterale gesprekken gehad met vakcollega's, strategiecollega's en collega's van Gebiedsgericht werken (hierna GGW). Met de GGW-collega's is periodiek overlegd over afstemming en wederzijdse bijdragen aan de doelen. Met de trekkers van de SA heeft afstemming plaatsgevonden over inhoud en timing. De toedeling van middelen bij de SA

en de EA per gemeente en het mandaat over middelen is nog niet helder, zodat het slim ontwerpen van projecten in samenhang met de agenda's uit Nij Begun op dit moment lastig is.

- Gesprekken met andere M14-gemeenten Eemsdelta, Het Hogeland en Midden-Groningen hoe zij komen tot inhoud en proces. Hiervan kunnen we wederzijds leren en mogelijk kunnen we dingen samen doen, bijvoorbeeld bij gemeentegrensoverschrijdende maatregelen en projecten, bijvoorbeeld in de toeristische infrastructuur / routestructuren. Op 21 mei vond er een gezamenlijk overleg plaats georganiseerd door de provincie Groningen.
- Oriënterende gesprekken hebben plaatsgevonden met externe partijen: Groninger Dorpen, Hanzehogeschool Lectoraat Leefomgeving in Transitie, Ruby, Centrum voor Arbeid en Beleid.

Alle informatie die is opgehaald is verzameld in een Basisdocument, welke als tussendocument is gebruikt in overleg met betrokken collega's tijdens de werkbijeenkomst op 15 mei 2025. Op basis van de output van die bijeenkomst is een concept-plan van aanpak opgesteld. Deze is op 4 juni 2025 getoetst bij de lokale Stuurgroep Aardbevingsopgave. Verder hebben we een informerende bijeenkomst gehad met de Raadswerkgroep Nij Begun op 24 juni. Op 7 juli is een bijeenkomst met vertegenwoordigers van de dorpen- en wijkenbelangen georganiseerd. Medio juli is het definitieve plan van aanpak opgeleverd, waarna het de bedoeling is om deze direct na de zomervakantie ter besluitvorming aan te bieden aan het MT/DT en College.

Leeswijzer

Dit Plan van aanpak bevat de volgende onderdelen, waarin achtereenvolgens de genoemde invalshoeken voor de besteding van M14-middelen worden uitgewerkt: een korte beschrijving van de kaders en intentie van M14 (H1), een specifieke geografische afbakening van het M14-gebied van Oldambt (H2), analyse van de uitdagingen op het gebied van leefbaarheid (H3), een weergave van koppelkansen zowel t.a.v. beleid en programma's als t.a.v. mogelijke projecten en investeringen (H4) en een participatiestrategie (H5). Vervolgens wordt het uitvoeringskader beschreven welke bestedingsmogelijkheden er zijn vanuit M14 (H6) en doen we in H7 concrete investeringsvoorstellen. Tot slot beschrijven we in H8 de governance zowel financieel als qua organisatie. Verder zijn er drie bijlagen: Bijlage 1 bevat achterliggende analyse van leefbaarheid in Oldambt, bijlage 2 een overzicht van de cijfers, bijlage 3 is een beschrijving van het gebiedsproject in Beerta en bijlage 4 is een overzicht van alle (gebieds) projecten die passen binnen de uitvoeringskaders van M14.

H2 Geografische afbakening: Het M14-gebied van Oldambt

M14 is één van de maatregelen uit Nij Begun die bedoeld is voor versterking en herstel. Het doel van deze maatregel is de leefbaarheid te verbeteren in gebieden waar inwoners te maken hebben met de impact van de gaswinning en de aardbevingen. Besteding dient plaats te vinden in het aardbevingsgebied. Hiervoor zijn twee indicatoren. Eerste betreft het gebied waar de versterking plaatsvindt en het tweede is het gebied voor schadeherstel. Voor de versterking kan het gebied redelijk worden afgebakend. Voor schadeherstel is het veel lastiger om eenduidige grenzen af te bakenen. Gemeenten stellen daarom zelf hun M14 aardbevingsgebied vast. Hieronder volgt een verdere uitwerking van de (voorgestelde) afbakening voor de gemeente Oldambt.

Versterkingsgebied

De versterking speelt zich met name af in het noordwestelijke deel van onze gemeente. Hierbij ligt de focus in de dorpen Nieuwolda, 't Waar en Nieuw Scheemda, het zogeheten Dorpenlint. In deze dorpen is de versterkingsopgave het grootst en worden de meeste woningen versterkt (zie kaart 1). In dit gebied is als eerste gestart met het versterkingsproces. Parallel aan de versterking wordt in dit gebied ook geïnvesteerd in het verbeteren van de openbare ruimte vanuit de middelen voor blok D (middelen voor inpassingskosten en gebiedsontwikkeling uit bestuurlijke afspraken versterking Groningen in 2020). Hiervoor heeft het college in september 2024 een keuzedocument en uitvoeringsplan vastgesteld. Voor de dorpen Midwolda en Oostwold geldt dat de aantallen woningen in de versterking een stuk lager ligt en dat de meeste woningen in dit gebied niet versterkt hoeven te worden, omdat deze op norm (veilig) verklaard zijn. Dit geldt in nog grotere mate voor Scheemda waar het aantal woningen in de versterking minimaal is.

Kaart 1: Versterkingsgebied NCG

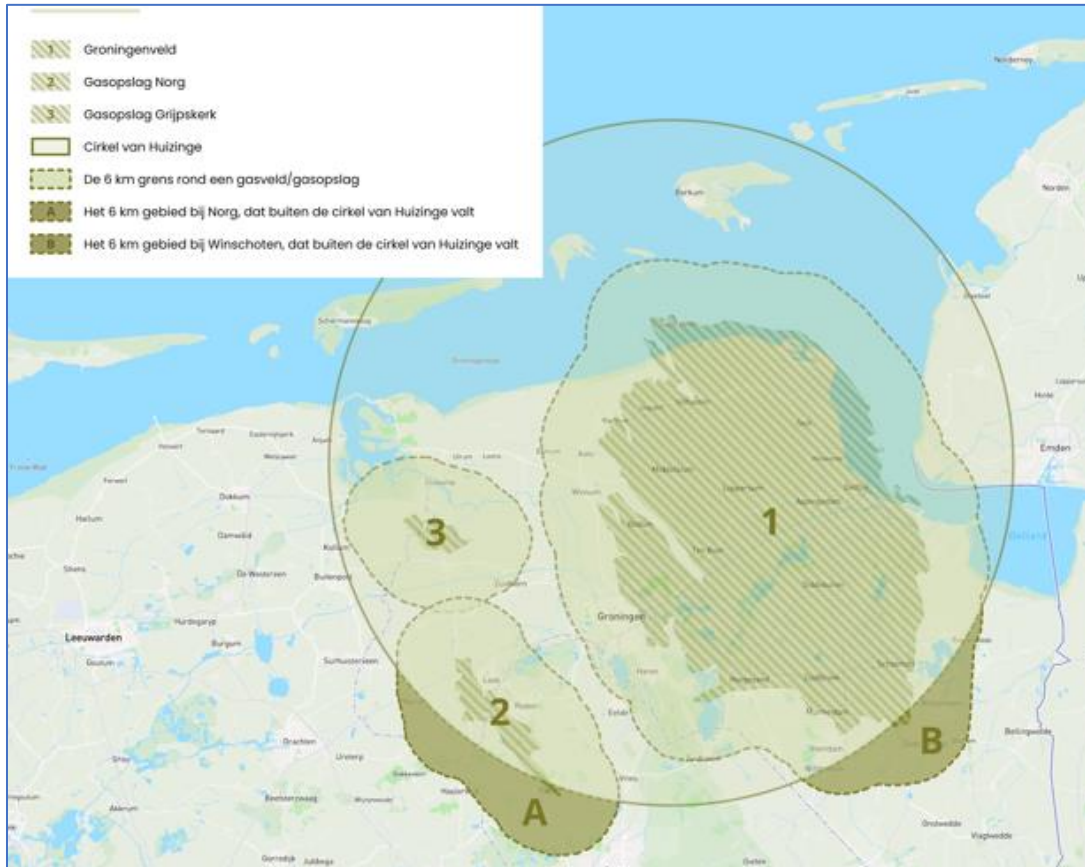

Effectgebied schadeafhandeling

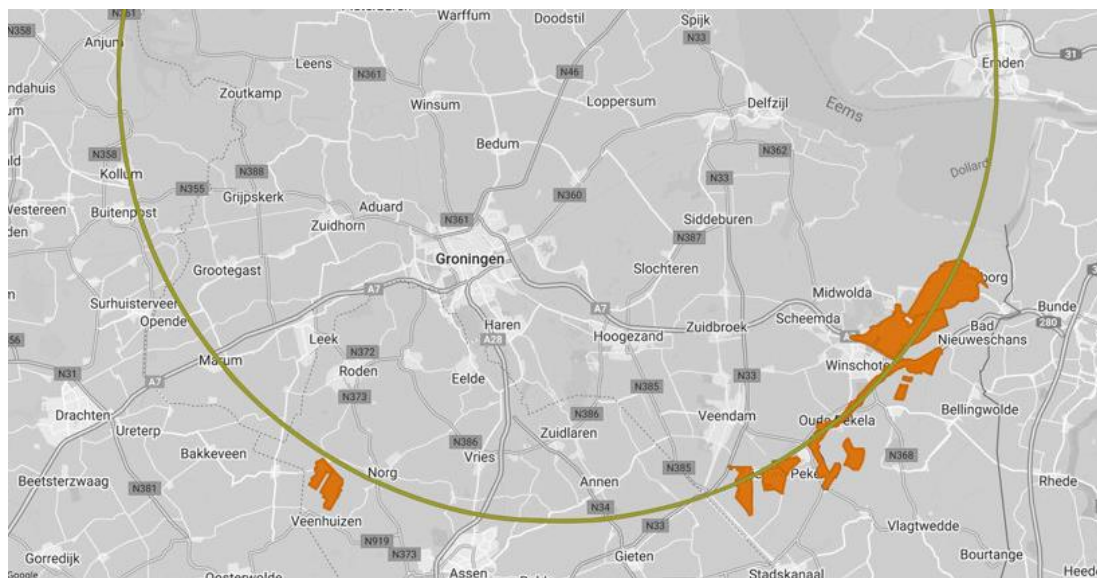
De schadeproblematiek speelt in de gehele gemeente en hierdoor is er niet eenduidig een focus of afbakening te bepalen. Wel is duidelijk dat het IMG voor de schademeldingen het wettelijk bewijsvermoeden toepast binnen het zogeheten effectgebied (zie kaart 2). Dit beslaat een groot deel van de gemeente, alleen het oostelijk deel valt hier buiten. Daarbij moet wel opgemerkt worden dat de omvang en impact van de problematiek in het ene gebied groter is dan in het andere. Zo is er bijvoorbeeld in en rond Drieborg forse schadeproblematiek, hoewel dit dorp op de grens van het effectgebied van IMG ligt. Dit laatste gebied past wel binnen het gebied wat IMG hanteert waar indirecte effecten van diepe bodemdaling kunnen optreden (zie kaart 3). Mede door inzet vanuit de

inwoners van Drieborg heeft het Rijk dit dorp tot voorbeeld gemaakt binnen Nij Begun om de problematiek aan te pakken en verschillen op te lossen. Vanuit M14 zullen middelen worden ingezet om deze problematiek aan te pakken, in januari 2025 is reeds door het college besloten dat er investeringen vanuit de M14 middelen worden gedaan in Drieborg.

Kaart 2: IMG-effectgebied

Kaart 3: IMG-effectgebied IEDB (indirecte effecten diepe bodemdaling)

Voorstel geografische afbakening

Gezien bovenstaande kan geconcludeerd worden dat bijna de gehele gemeente Oldambt tot het aardbevingsgebied M14 te rekenen valt, met uitzondering van de oostkant van de gemeente (Bad Nieuweschans e.o.). Het voorstel is om een brede scope te hanteren in dit plan van aanpak en hiermee in een groot deel van de gemeente investeringen mogelijk te maken. Tegelijk is de wens om hierbinnen wel focus aan te brengen. Dit kan door geografisch te focussen op het versterkingsgebied en gebieden waar de impact van de schade-afhandeling merkbaar is (bijvoorbeeld Drieborg). Voor het versterkingsgebied moet dit in verhouding staan tot investeringen die we al (gaan) doen in het dorpenlint (middelen blok D) en andere financieringsmogelijkheden vanuit bijvoorbeeld NPG.

Omdat het voorstel voorligt om voor M14 een geografische afbakening te maken, is gekeken naar wat dit kan betekenen in de beeldvorming naar onze inwoners. Door verschil te maken tussen gebieden wordt mogelijk het tegenovergestelde bereikt van wat wordt beoogd: een positieve impuls. Vanuit gebiedsgericht werken is in de 2^e IBR 2025 voorgesteld dat het “dorpen en wijkenfonds” ingezet kan worden zonder geografische afbakening, dit fonds zou dan ingezet kunnen worden in gebieden waar vanuit M14 niet wordt geïnvesteerd zodat ongelijkheid wordt voorkomen. Wens vanuit GW en M14 is dan wel om deze investeringen op een eensluidende manier vorm te geven.

H3 Leefbaarheid: Analyse en betekenis

Een goede basis

Dit hoofdstuk bevat een analyse van leefbaarheid. Allereerst volgt er een brede introductie. Zo vormt de publicatie 'Inzicht in impact' van het Kennisplatform Leefbaar en Kansrijk Groningen een bruikbaar startdocument voor de Maatregelen uit Nij Begun. De maatschappelijke gevolgen van de gaswinning en denkrichtingen voor de toekomst worden beschreven. Naast de niet aan gaswinning gerelateerde ontwikkelingen in de leefomgeving, zoals vergrijzing en ontgroening (krimp) en de afname van voorzieningen, worden twee specifiek aan gaswinning gerelateerde gevolgen voor de leefomgeving benoemd plus een belangrijk derde punt over de perceptie van leefbaarheid door inwoners.

In de **eerste plaats zijn er zorgen om de sociale cohesie in dorpen en wijken**. De schade en de versterkingsoperatie zijn een last voor bewoners en ze tasten gemeenschapszin, burenerelaties en onderling vertrouwen aan. In de gemeente Oldambt speelt dat ook en in het bijzonder daar waar de grens is getrokken van het effectgebied IMG. Daar waar aan de ene kant van een straat of kanaal wel rechten gelden en aan de andere zijde niet terwijl de problematiek hetzelfde is (voorbeeld Drieborg), ontstaan spanningen. Dit is argumentatie om M14 in elk geval in te zetten op en rond dit soort grenzen.

In de tweede plaats heeft de energietransitie grote gevolgen voor de (toekomstige)

leefomgeving van de regio. Afhankelijk van de wijze waarop energieprojecten worden uitgevoerd kan de leefbaarheid verbeteren of verslechteren. Er is onrust en spanning over de toekomst. Denk hierbij aan het plaatsen van zonneparken en windmolens. Voor duurzaamheid nodig maar voor inwoners kan dit ongewenst zijn. Hou hierbij het "not in my backyard" principe aan. Iedereen wil verduurzamen maar niemand wil de overlast ervan in zijn eigen achtertuin. Hierbij is het belangrijk om het algemeen belang af te wegen. Naar collectieve maatregelen zijn ook de individuele maatregelen vanuit Nij Begun beschikbaar. Denk aan maatregel 29 voor isolatie en ventilatie. Dit biedt kansen. De woningen in Noord Oost Groningen behoeven nog aandacht om tot de isolatiestandaard te komen.

In de **derde plaats is leefbaarheid geen objectief begrip maar een subjectief begrip**. Wat de een als leefbaar ervaart, vindt de ander een stuk minder leefbaar. In de publicatie "Inzicht in impact" benoemen Sierdjan Koster en Aleid Brouwer (RUG) dit als volgt: "De een wil dicht bij een theater wonen, de ander geniet van de bossen om de hoek, beiden willen waarschijnlijk een passende baan". Conceptueel merken ze op: "Juist de verschillende mogelijkheden, afwegingen en daarmee de plaatsgebondenheid maakt het brede welvaart denken een nuttig alternatief voor de één-dimensionaliteit van economie en rendement. De keerzijde is dat regionaal vergelijken moeilijk of - in een sombere bui – onzinnig is". Het kan theoretisch zo zijn dat er flink wordt geïnvesteerd in leefbaarheid, maar de perceptie van leefbaarheid voor sommige doelgroepen juist afneemt (!). Bijvoorbeeld: voor een jong gezin met kinderen is het plaatsen van een speeltuin op het veldje achter hun woning ideaal, voor een ouder echtpaar kan het overlast veroorzaken omdat hun kopje koffie in hun achtertuin 's ochtends vroeg al wordt verstoord door het geluid van spelende kinderen. Belangrijk is het feit dat leefbaarheid voor iedere doelgroep iets anders inhoudt, er spelen andere behoeftes en wensen. Mede hierdoor is leefbaarheid moeilijk meetbaar, de subjectieve elementen spelen een grote rol. Met M14 is de blik van de brede welvaart noodzakelijk.

De definitie van Leefbaarheid in het kader van maatregel 14

Op basis van de literatuur, Nij Begun, de SPUK & gesprekken van experts onderscheiden we de volgende vier elementen van leefbaarheid:

- Gaat om de leefomgeving,
- Omvat veel verschillende dimensies,
- Kent zowel een subjectief als objectief element en
- Is zowel individueel als gemeenschappelijk van aard.

De definitie van leefbaarheid voor M14 gebaseerd op deze elementen luidt als volgt:

"Leefbaarheid gaat over de inrichting van de leefomgeving op fysiek, sociaal en economisch gebied waarbij de subjectieve beleving en waardering van individuen en gemeenschappen een belangrijke rol spelen".

Bevindingen Oldambt

De cijfermatige analyses van Nij Begun (de eerste Staat van Groningen) en via CBS gegevens levert geen groot onderscheidend vermogen op binnen de gemeente aangaande de dimensies van leefbaarheid. Dit ligt onder meer aan de indeling die het CBS hanteert waarbij welvarende en minder welvarende gebieden samengevoegd zijn, zoals Blauwestad verdeeld is over Beerta en Finsterwolde (zie bijlage 1). Het gemiddelde cijfer laat dan niet de verschillen binnen dat gebied zien.

De cijfers per dorp die wel beschikbaar zijn laten daarentegen wel duidelijke verschillen zien. Met name een aantal dorpen in de voormalige gemeente Reiderland kennen relatief grote leefbaarheidsopgaven: Finsterwolde, Beerta, Drieborg, Ganzedijk, Hongerige Wolf, en Bad Nieuweschans. Gesprekken met collega's bevestigen dit beeld van grote sociale opgaven. In dit gebied is er een grotere afstand tot voorzieningen, is er sprake van meerdere slechte wegen, fietspaden en stoepen. Daar staat een grandioos weids landschap tegenover. Finsterwolde springt er beter uit. Ook (delen van) Winschoten kleuren aardig rood, dus slechter dan het gemiddelde van Oldambt. Scheemda, Heiligerlee, Westerlee, Midwolda en Oostwold kleuren overwegend groen op de indicatoren (beter dan gemiddeld in Oldambt) en voor Nieuwolda is het 50/50. Hieronder is het overzicht van cijfers te zien voor de gemeente. In bijlage 2 is dit overzicht ook opgenomen samen met cijfers per dorp.

Indicator		Oldambt	Winschoten	Scheemda-Heiligerlee	Westerlee	Nieuw-Scheemda	Nieuwolda	Oostwold	Midwolda	Finsterwolde	Beerta	Drieborg	Nieuweschans
Aantal inwoners	aantal	38521	18390	6295	1505	215	1120	955	1860	2350	2225	455	1295
Gemiddelde WOZwaarde	aantal x 1 000 euro	207	199	216	248	179	201	182	207	226	193	173	139
Nettoarbeidsparticipatie	%	58	58	59	64	54	57	59	64	56	54	53	50
Gem. inkomen van huish.	x 1 000 euro	30,6	30	31,1	33,6	31,7	30,6	30	31,5	31,8	28,7	29,9	27
Huish. onder of rond sociaal minimum	%	7,6	8,6	6,6	5,2	3,6	5,6	6,8	4,7	7,1	9,5	6,6	11,3
Percentage jongeren jeugdzorg	%	12,6	11,5	10,4	9,6	.	11,8	7,4	10,6	11,1	18,4	10,2	14,7
Wmo-cliënten relatief	per 1 000 inwoners	119	134	114	66	70	98	84	75	89	142	88	131
Afstand tot huisartsenpraktijk	km	1,6	1,2	1,1	3,4	5,1	4,3	1	3,3	2	0,8	4,6	0,6
Voldoet aan beweegrichtlijn	%	41,5	42,8	41,3	43,1	41,8	40,3	43,5	42,1	42,3	44,4	26,2	18,8
Ernstig overgewicht	%	26	25,3	25,6	24,8	26,6	25,8	32,1	27,4	28,5	24,8	31	31,1
Roker	%	21,7	21,9	18,5	17,9	23,2	23,3	21,2	19,3	21,6	26,9	33,1	36,3
Overmatige drinker	%	6,3	6	6,1	6,1	6,9	6,9	6,7	6,3	6,9	6,8	7,2	7,4
Psychische klachten	%	22,8	23,9	22,1	20,4	24,4	20,9	21,8	20	21,3	23,3	23,5	26,4
zeer ernstig eenzaam	%	16,6	18,2	15,7	13,8	15,8	15,9	15,6	14	14,4	16,4	15,2	18,6
Vrijwilligerswerk	%	21,5	19,1	20,6	23,4	26,6	22,3	23,6	24,3	25,4	21,5	34,9	28,4

Tabel: Leefbaarheid in cijfers

Naast de cijfers hebben we ook gesproken over de verschillende thema's/dimensies en wat we hierin zien aan uitdagingen op het gebied van leefbaarheid. De analyse hiervan in grote lijnen:

- **Wonen.** Een majeure opgave die raakt aan leefbaarheid, zeker in de perceptie van een deel van de inwoners. Gezien de vergrijzing is er met name vraag naar woningen voor ouderen die zelfstandig willen (blijven) wonen, ook om de doorstroom op gang te krijgen. Verder is er een tekort aan betaalbare starterswoningen of kamerwoningen voor jongeren. Daarnaast is er behoefte aan duurzame en kwalitatief goede woningen, dit vraagt om een impuls.
- **Openbare ruimte:** De aanwezigheid en het onderhoud van groen in Oldambt is niet op orde is. Er is een sterke behoefte aan meer groen in de wijken en ook aan beter onderhoud ervan. Fietspaden, wegen en voetpaden zijn op veel plekken in slechte staat. Er ontbreken nog verbindingen in de toeristische routestructuren, waar ook de inwoners gebruik van maken. Het openbaar vervoer (hierna OV) is beperkt, er is geen dekkend netwerk van knooppunten van trein en bus waar tot in de haarvaten van de gemeente OV-verbindingen naar toe gaan. Ouderen

maken vaak gebruik van duur geïndiceerd vervoer via de Wmo (Wet Maatschappelijke Ondersteuning).

- **Werk en Onderwijs.** Qua werk en hoeveelheid scholen zijn er niet of nauwelijks leefbaarheidsvraagstukken. Wel is er een aanzienlijke groep met afstand tot de arbeidsmarkt. Een aantal scholen heeft grote klassen en het reguliere onderwijs is niet goed ingericht op leerlingen met speciale behoeften. Schoolbesturen geven aan dat het vinden van goed personeel ook in onze gemeente een zorg is. In het Oldambt zijn er daarnaast relatief veel scholen met kinderen met een leerachterstand. Er is een wachtlijst voor het speciaal basisonderwijs. In onze gemeente hebben wij hierin een regionale functie (de Stuwe).
- **Zorg en Welzijn.** In Oldambt zijn serieuze uitdagingen op het gebied van gezondheidzorg. Allereerst is er een tekort aan beschikbare huisartsen. Er zijn inwoners die geen huisarts hebben omdat het lastig is om een praktijk met plek te vinden. Ook zijn er weinig fysiotherapeuten, ergotherapeuten en mondzorg. Daartegenover staat de aanwezigheid van het ziekenhuis in Scheemda voor acute en intensieve zorg. Overgewicht is een groot probleem in onze gemeente (62% van de inwoners, één van de hoogste percentages van Nederland). Gedragsbeïnvloeding, preventie, kennis van betaalbaar gezond voedsel en hoe dat goed te bereiden e.d. blijft nodig.
- **Sport en cultuur:** De sportvoorzieningen zijn op veel plekken niet op het gewenste niveau. Hoewel er veel sport- en beweegaanbod in de gemeente is, geldt dat dit voor sommige groepen inwoners niet aansluit op hun behoefte en/of sport- en beweegbeleving. Ook hebben veel sportverenigingen moeite met het onderhoud van accommodaties en het krijgen van voldoende vrijwilligers voor bijvoorbeeld bestuursfuncties staat onder druk. De openbare ruimte kan beter worden benut voor het stimuleren van bewegen. Zo zijn er te weinig goede fietspaden, maar ook zijn paden slecht verlicht en wandelpaden in slechte staat. Dit moedigt mensen niet aan om te gaan sporten en bewegen. Oldambt heeft een prachtig theater in het centrum van Winschoten en kent een rijk cultureel leven met festivals en feesten. De beleving van kunst in de openbare ruimte kan echter nog worden vergroot. Dit is een kans voor beleving van bijvoorbeeld wandelroutes.
- **Recreatie.** Er ligt veel potentie voor het stimuleren van toerisme, recreatie en bestedingen, via onder meer investeringen in betere fietspaden, camperplaatsen en attracties waar ook inwoners gebruik van maken. Nauw samenhangend met het onderwerp recreatie is ook de staat van de openbare ruimte. Als fietspaden in goede staat zijn nodigt dit uit tot recreatieve fietstochten bijvoorbeeld. Als gemeente met veel water kunnen er daarnaast ook kansen worden benut op dit gebied van recreatie. Vaarverbindingen verbeteren is hier een voorbeeld van.
- **Sociale cohesie.** Deze verschilt sterk per dorp. De wijze van participatie en succes verschilt ook per dorp en gebied. In de noord westelijke rand van onze gemeente speelt de spanning van de aanpak rondom schadeherstel en versterking. Daar geven inwoners o.a. ongelijkheid aan. In Drieborg speelt hetzelfde. Het oplossen van deze verschillen is het uitgangspunt binnen Nij Begun. De manier waarop dorpen actief zijn en van zich laten horen verschilt sterk per dorp. Sommige hebben een sterk verenigingsleven, anderen weten zich goed te vertegenwoordigen met dorpsbelangen. Het algemene beeld is echter dat de vraag naar nieuwe bestuursleden immer hoog is. Het aantal vrijwilligers verschilt sterk per dorp en wijk. Van 15% in de Zeeheldenbuurt tot rond de 40% in de kleine kernen Ganzedijk en Nieuw-Beerta. Sociale cohesie is in het Oost-Groningse ook minder zichtbaar. De organisatiekracht over het algemeen laag. Dat vraagt een wat actievere en aanjagende rol van professionals. De gebiedsregisseurs van de gemeente weten wat er per dorp en wijk speelt en zijn daarom nauw betrokken bij M14.

Voorstel leefbaarheid

Op basis van voorgaande kan geconcludeerd worden dat vanuit de analyse bepaalde gebieden of thema's zijn aan te wijzen waar de leefbaarheid onder druk staat. Vanuit het criterium leefbaarheid is het goed om de focus te leggen op het gebied van de voormalige gemeente Reiderland (Beerta, Drieborg etc) en in iets mindere mate ook het gebied Nieuwolda, 't Waar en Nieuw-Scheemda. Tegelijk valt ook de conclusie dat de beleving van leefbaarheid verschilt en dat behoeften verschillen. Dat is bekend, maar kan nog niet voldoende per dorp en wijk in beeld gebracht worden. Om dat op termijn wel te kunnen doen werkt het Programma gebiedsgericht met een gebiedscyclus waarin monitoring en agendering twee stappen zijn die worden ontwikkeld. Met een monitoringsinstrument krijgen we voor elk dorp en elke wijk de cijfers en enquête-gegevens in beeld. Met dorp- en wijkagenda's (Hoofdstuk 5) weten we beter welke vraagstukken inwoners het belangrijkst vinden.

H4 Impact maken met Koppelkansen en slim investeren

Leefbaarheid doet zich voor in vele vormen van sociaal, fysiek, economisch en gebiedsgericht beleid. Voor investeringen vanuit M14 zal zo goed mogelijk aangesloten worden op (bestaand en nieuw) beleid, programma's en projecten. Het doel is om te investeren met impact en daar waar koppelkansen mogelijk zijn. In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe er vanuit M14 goed kan worden aangesloten bij gemeentelijk beleid en programma's en op welke manier koppelkansen kunnen worden gerealiseerd in projecten en uitvoering.

Samenhang beleid en programma's

Het doel van M14 is het versterken van de leefbaarheid, maar dat is uiteraard niet alleen het terrein van dit project. Zowel beleidsmatig als programmatisch, maar ook als het gaat om afstemming en/of koppeling met verschillende financieringsbronnen wordt leefbaarheid verbeterd. Dit ook nog op meerdere lagen: nationaal, provinciaal, regionaal en lokaal. Hieronder een beknopt overzicht van "leefbaarheidsstukken", beleid en programma's waarin samenhang is met leefbaarheid vanuit M14. Dat is bruikbaar om overzicht te hebben van zaken die van invloed (kunnen) zijn op Oldambt en waarmee leefbaarheidsdoelen gerealiseerd (kunnen) worden. Ook biedt het aanknopingspunten voor cofinancieringsbronnen en daarmee koppelkansen.

Gemeentelijk beleid

- Coalitieakkoord: Het **Bestuursakkoord** is doordrenkt van aandacht voor leefbaarheid. Qua inhoud in de vorm van de kwaliteit van de woningen, het niveau van groenonderhoud, het gevoel van veiligheid, de beschikbaarheid van voorzieningen, de levendigheid of de mate van sociale binding. En als proces: lokale democratie, gebiedsgericht werken, participatie.
- In de concept-**Omgevingsvisie Oldambt** komt leefbaarheid 16 keer voor. Jongeren en jonge gezinnen zijn belangrijk voor sociale cohesie en leefbaarheid. Wonen (passende woningen, betaalbaarheid, kwaliteit) is hierbij een belangrijk thema. Op p.20 staat: *"Wij willen toe naar een aanpak die voor al onze dorpen op dorpsniveau leidt tot een slimme woningbouwstrategie die de noodzakelijke aanpak per pand verbindt met de brede woningbouwopgave tot de beste oplossingen voor het hele dorp. Dus we bundelen de opgaven per woning tot een plan voor het dorp, waarbij het gewenste woningaanbod leidend is. Dat geeft ons de mogelijkheid om slim om te gaan met sloop en nieuwbouw, met het realiseren van nieuwe woningtypen die beter aansluiten op de woningvraag en het moet ons de ruimte geven om woningaanbod waar geen vraag naar is te amoveren. Bovendien biedt het ons de kans om vanuit de ruimtelijke structuren van het dorp en met behoud van de gebiedseigen sfeer, karakteristiek en identiteit de dorpen te laten door ontwikkelen. We realiseren ons dat een dergelijke aanpak tijd, energie en geld kost. Vanuit de middelen van Nij Begun, waarbij we beginnen met een versterkingsaanpak in de noordwestelijke dorpen, ontwikkelen we een aanpak die daarna voor ieder dorp toepasbaar kan zijn".* Een schoon, heel en veilig, klimaatadaptief en uitnodigende leefomgeving om elkaar te ontmoeten zijn doelen. Ontmoetingsplekken en voorzieningen horen daarbij. Het is een maatwerkaanpak, want ieder dorp is anders.
- Het **Koersdocument Sociaal Domein Oldambt 2023-2027** bevat de volgende passage over het organiseren van zorg en hulp nabij: Samen met scholen, huisartsen, buurthuizen, zorginstellingen, vrijwilligers, Sociaal Werk Oldambt. En inzetten op het versterken van de sociale cohesie in dorpen en wijken door gebiedsgericht te werken.
- Het **Lokaal programma Oldambt voor Nationaal Programma Groningen Toekomst voor Oldambt; Samen voor een Wel-varende Graanrepubliek** is een programma dat ook op diverse onderdelen gaat over leefbaarheid. Een van de vier thema's is dorpen en wijken, een ander thema is jeugd. Diverse projecten zijn in ontwikkeling of uitvoering die leefbaarheid raken (o.a. OKO, Generatierijkdom, Centrumontwikkeling Scheemda)
- De concept-**Woonzorgvisie** van 5 Oost-Groninger gemeenten heeft tot doel te komen tot voldoende passende huisvesting voor aandachtsgroepen en ouderen met de bijbehorende zorg en ondersteuning voor deze groepen. Want de woonzorgopgaven zijn flink. De groep ouderen groeit de komende decennia nog verder. Hierbij dient de zorg en begeleiding grotendeels in de thuissituatie te worden georganiseerd. Ditzelfde geldt voor de aandachtsgroepen. Dit in combinatie met een schaarste aan personeel, druk op de woningmarkt en beperkte financiële middelen vraagt om andere maatregelen. In de uitvoeringsagenda zijn vier speerpunten opgesteld

om met de opgaven aan de slag te gaan. Deze speerpunten krijgen lokaal inkleuring. Twee van deze speerpunten raken aan het thema leefbaarheid: Het versterken van noaberschap en zorgzame wijken en een passend voorzieningenniveau.

- **Gebiedsgericht werken:** een van de ontwikkellijnen uit Nijambt is Gebiedsgericht werken. Sinds voorjaar 2025 is het programma GGW bezig met structuur brengen in de werkwijze en wordt gewerkt aan een programmatische aanpak. De inspanningen om de leefbaarheid te vergroten brengen we als gemeente de komende jaren systematisch per dorp en wijk in kaart. Hier hebben de gebiedsregisseurs een leidende rol. In H5 (participatie) wordt deze aanpak nog verder toegelicht. De huidige wensen van bewoners zijn bekend en komen voort uit de oude dorpsvisies (2017/2019).
- **Energie & Klimaat:** Binnen de gemeente Oldambt bestaat het programma Energie & Klimaat. Belangrijke verbinding met enkele maatregelen vanuit Nij Begun, bijvoorbeeld maatregel 29. Maar ook met leefbaarheid zijn er raakvlakken, denk aan het volkshuisvestingsfonds.

Nij Begun

- In het **Bouwplan Nij Begun - Toekomstagenda Oldambt** staat de volgende passage over participatie: *“Gebiedsgerichte aanpak: “We willen de uitwerking van onze plannen én onze input voor de verschillende agenda’s van onderop vorm geven. Dit is ook een belangrijke aanbeveling van de parlementaire enquête en vormt ook de basis van de regionale participatiestrategie. Voor de inzet rond schade en versterking wordt momenteel een programmaplan Herstel Oldambt gemaakt waarin een gebiedsgerichte aanpak gericht op schadeherstel, versterking, verduurzaming en leefbaarheid een belangrijke basis vormt. We stellen voor om in 2024 een gebiedsgerichte aanpak uit te werken waarin we komende jaren voor elk dorp in onze gemeente een integrale aanpak ontwikkelen waarbij we de verbinding leggen tussen herstel (waar dat aan de orde is), verduurzaming en leefbaarheid (sociale agenda). Uiteraard dient hierbij aansluiting gezocht te worden bij lopende processen en projecten (o.a. Gebiedsontwikkeling Nieuwolda e.o., GGA Bad Nieuweschans, VHF, programma Gezondheid en Sociale Basis)”*.
- In de **Economische Agenda** (EA) komt het woord leefbaarheid twee keer voor. Bedrijvigheid en (passend) werk dragen bij aan leefbaarheid, maar bedrijven kunnen ook overlast veroorzaken.
- In de **Sociale Agenda** (SA) komt leefbaarheid 34 keer voor. Hoewel leefbaarheid slechts een van de vier genoemde speerpunten van de SA is, zou je kunnen zeggen dat de hele Sociale Agenda direct of indirect de leefbaarheid beïnvloedt. De specifiek benoemde leefbaarheidsmaatregelen hebben betrekking op de leefomgeving van inwoners: ondersteunen van initiatieven, investeringen in buurthuizen, dorpsondersteuners, opbouwwerk en bijdrage aan de culturele identiteit en trots van de Groninger.
- Maar ook in de **Herstelagenda** staan maatregelen die leefbaarheid direct of indirect aangaan. Basis hierin gaat over schadeherstel, versterking en verduurzaming van woningen, waarbij we in een aantal dorpen hiervoor een gebiedsgerichte aanpak ontwikkelen. Daarnaast vormt de gebiedsontwikkeling van het dorpenlint Nieuwolda, 't Waar en Nieuw-Scheemda (met investeringen vanuit blok D) een belangrijk project. Tot slot heeft de gemeente ook middelen ontvangen voor het versterken van de sociale cohesie en voor sociaal-emotionele ondersteuning in dorpen waar de impact groot is.
- In het **Masterplan Oost-Groningen** staat, net als in de EA, als speerpunt vrijetijdseconomie genoemd. Verdere ontwikkeling van vrijetijdseconomie betekent een directe ontwikkeling voor de leefbaarheid van de omgeving in de vorm van infrastructuur (fietspaden, routestructuren), toeristische voorzieningen en bestedingen. Daarnaast zijn goede OV- en digitale verbindingen van belang voor leefbaarheid, net als een passend en toegankelijk voorzieningenniveau voor alle gemeenten. Dit betekent dat basisvoorzieningen als scholen, sport en bewegen, cultuur en maatschappelijke accommodaties toegankelijk, bereikbaar en beschikbaar zijn voor alle inwoners. Dit alles zorgt voor leefbaarheid en sociale cohesie in een aantrekkelijke leefomgeving.

Het is duidelijk uit deze niet-volledige selectie van beleid en programma's dat leefbaarheid in vrijwel alle beleidsterreinen van de gemeente voorkomt. Maar ook in diverse andere programma's als Regiodeal Oost-Groningen, Elke Regio telt en het Nationale Programma Vitale Regio's gaat het over

het versterken van de leefbaarheid of brede welvaart. Het is goed om in de verdere ontwikkeling en uitvoering te zoeken naar afstemming zowel programmatisch als qua financieringsstromen.

Koppelkansen in projecten en uitvoering

Leefbaarheid kun je onderscheiden naar kwaliteiten. In Oldambt wordt al sinds jaar en dag geïnvesteerd in initiatieven die bijdragen aan verbetering van kwaliteiten in onze gemeente maar hebben we ook te maken (gehad) met de harde dagelijkse realiteit van bezuinigingen. Door dit spanningsveld zijn niet alle voorzieningen op orde, denk aan het groen onderhoud, inrichting openbare ruimte en wegen.

Het is wenselijk om te gaan investeren in de belevingskwaliteit van de woonomgeving (Uitzicht, groen water, landschap en de inrichting van de openbare ruimte); de functionele kwaliteiten van de woonomgeving (parkeren, sporten, spelen, wandelen, bereikbaarheid en basisvoorzieningen); de sociale kwaliteiten van de woonomgeving (sociale veiligheid, buurtcontact en het verminderen van overlast); de bereikbaarheid van woningen, voorzieningen en bedrijvigheid voor inwoners, ondernemers en toeristen; het imago, de uitstraling en de aantrekkelijkheid van Oldambt.

Plekken waar koppelkansen gerealiseerd kunnen worden zijn met name plekken en gebieden waar al wat gebeurt, waar met inwoners gesproken is over wat zij graag wensen aan leefbaarheidswensen en waar ruimte is om verschillende doelen te behalen met 1 integraal project.. Belangrijk hierbij is dat we niet bij 0 beginnen. Er liggen nog veel goede plannen op de plank of zijn in ontwikkeling. Dit betreft o.a. ook de projecten uit de oude dorpsvisies, die in de meeste gevallen al heel aantal jaren terug zijn opgesteld (2017). In de praktijk was voor de uitvoering hiervan tot nu toe meestal geen budget. Nu zien we de kans om een deel van deze projecten alsnog versneld uit te voeren. Daarnaast willen we groter denken en ideeën en projecten combineren tot gebiedsprojecten. Deze gebiedsfocus leidt tot een effectieve impuls en voorkomt versnippering. Momenteel doen we dat al in het dorpenlint Nieuwolda-'t Waar- Nieuw-Scheemda en ook zijn we bezig met plannen in Drieborg. In deze twee gebieden speelt nog veel meer op het gebied van leefbaarheid waarvoor M14-geld ingezet kan worden.

Gebiedsprojecten als basis

Het voorstel is om met grotere gebiedsprojecten de leefbaarheid in onze gemeente te versterken. Het maken van impact is een uitgangspunt vanuit M14. M14 zal middels de methode van het gebiedsgericht werken worden uitgevoerd. Deze gebiedsfocus leidt tot een effectieve impuls en voorkomt versnippering. Door het benutten van koppelkansen, zowel in projecten als in middelen, kan middels M14 een vliegwieleffect worden bewerkstelligd. In H7 wordt aangegeven voor welke Gebiedsprojecten er middelen gereserveerd kunnen worden vanuit M14. Een voorbeeld c.q. showcase van een gebiedsproject is het Beertsterbos in Beerta, zie bijlage 3 voor een volledig beschrijving van dit project. Beertsterbos is een mooi project waar wensen, opgaven en koppelkansen samenkomen. Er is nooit een standaardformule voor het ontwikkelen van een gebiedsproject, het is altijd maatwerk.

Voorstel koppelkansen

Er zijn mogelijkheden voor samenhang en koppelkansen t.a.v. beleid en programma's (zowel inhoudelijk als qua financieringsstromen en cofinanciering). Met M14 is nu de kans om groter te denken en is de wens om, naast ook een aantal kleinere projecten, met name te investeren in grotere gebiedsprojecten. Dit wordt dan ook als de basis voor de aanpak in dit plan van aanpak. Met M14 kunnen lopende plannen worden aangevuld en toekomstige plannen worden uitgewerkt. M14 als impuls met impact.

Momenteel loopt er een gebiedsgerichte aanpak in het dorpenlint Nieuwolda, 't Waar, Nieuw-Scheemda waar we vanuit M14 op aansluiten en zijn we bezig met plannen in Drieborg. In deze twee gebieden speelt veel meer op het gebied van leefbaarheid waarvoor M14-geld ingezet kan worden.

H5 Participatiestrategie: Ons Nij Begun maken we samen

Vanuit Nij Begun is de strekking “Ons Nij Begun maken we samen.” Dat geldt ook voor leefbaarheid. Leefbaarheid gaat immers om de leefomgeving van onze inwoners. In Hoofdstuk 3 is beschreven dat leefbaarheid over tal van onderwerpen gaat en dat de subjectieve beleving van leefbaarheid minstens zo relevant is maar sterk kan verschillen tussen inwoners.

Daarnaast maakt het voor inwoners niet uit hoe er gefinancierd wordt, wel dat we met de goede dingen aan de slag gaan. Het voorstel is daarom om geen apart participatieproces voor M14 te starten, maar aan te sluiten bij het participatieproces van het Programma Gebiedsgericht werken. Voor M14 betekent dat op de korte termijn we een aantal grote gebiedsprojecten selecteren, die grotendeels voortkomen uit de oude met inwoners opgestelde dorpsvisies. Voor de lange termijn zal aangesloten worden bij de vernieuwde dorp,- en wijkagenda's die nog zullen worden opgesteld.

Maatregel 14 in de bredere context van gebiedsgericht werken en participatie

Maatregel 14 dient als vliegwiel om structurele betrokkenheid van inwoners vorm te geven. Dit doen we omdat we zien dat leefbaarheid heel veel verschillende thema's raakt en een sterke subjectieve en belevingswaarde heeft. We willen dus weten wat inwoners belangrijk vinden, en tegelijk deze informatie delen met andere beleidsvelden. Dit om te voorkomen dat voor elke nieuwe beleidsontwikkeling inwoners apart moeten worden bevraagd. Het Programma Gebiedsgericht werken start daarom met het opstellen van wijk- en dorpsagenda's, die elke vier jaar worden vernieuwd. Deze wijk- en dorpsagenda's zullen bestaan uit zowel wat wij als gemeente van belang vinden voor het dorp of de wijk, als wel de belangrijkste vraagstukken die volgens inwoners in het dorp of de wijk spelen. Door samen met inwoners te prioriteren kunnen goede keuzes gemaakt worden en kan er snel op die leefbaarheidsthema's worden geïnvesteerd die het meest urgent zijn. Zo zal in het ene dorp de verkeersveiligheid het belangrijkste leefbaarheidsthema zijn. In een andere wijk zal eenzaamheid het belangrijkste leefbaarheidsthema zijn.

De Gebiedscyclus: samen sturen en keuzes maken

Om deze dorps- en wijkagenda's zorgvuldig samen te stellen, werkt het Programma GGW aan de introductie van de gebiedscyclus. In het kort zullen de volgende stappen worden geïntroduceerd:

1. **Analyse:** Het verzamelen van bestaande data, gebundeld per gebied/wijk/dorp en stapeling en correlatie in beeld brengen. Deze gegevens worden geanalyseerd en in samenhang gebracht met onze eigen gemeentelijke beleidsvisies en bijhorende uitvoeringsprogramma's. Dit biedt een solide basis voor het gesprek over dorps- en wijkagenda's.
2. **Dorps- en wijkagenda's:** Na de analyse wordt met bewoners de opgave omschreven, doelen, thema's en gewenste ontwikkelingen. Wetende wat er aan de hand is, en welke investeringen wenselijk zijn. Deze agenda bevat zowel de visie van de gemeente als de behoeften en prioriteiten van de bewoners. Dit is geen uitvoeringslijstje, maar een lijst met doelstellingen waaraan gewerkt gaat worden.
3. **Uitvoering:** Met de agenda is het voor de gemeente (maar ook externe partijen of Nij Begun of Regio Deal) duidelijk waar men aan kan bijdragen in de dorpen en wijken van Oldambt. De agenda biedt ook mogelijkheden om een uitvoeringsprogramma voor een dorp of wijk te gaan samenstellen. Daarin is duidelijk welke acties, wanneer en door wie worden uitgevoerd. Communicatie over de uitvoering van projecten is essentieel.

4. **Monitoring:** De ontwikkelingen in de wijken en dorpen worden gemonitord. We brengen cijfers per dorp en wijk in beeld en gaan inwonersenquêtes houden om ook de beleving in beeld te brengen. Na uitvoering worden de resultaten geanalyseerd, waarna het proces opnieuw wordt doorlopen om de agenda te herijken.

Wat betekent dit voor Maatregel 14?

Het vliegwieleffect van Maatregel 14 is dat het werken conform bovenstaande Gebiedscyclus versneld wordt en heel snel zichtbaar wordt. Op lange termijn, voor de periode vanaf 2027, zullen alle nieuwe dorps- en wijkagenda's beschikbaar zijn. Dat betekent dat in 2027 per dorp en wijk een participatieproces is doorlopen waarin duidelijk wordt aan welke leefbaarheidsdoelstellingen Maatregel 14 kan bijdragen. We gaan hiermee oefenen in Drieborg, waar we een deel van het budget van M14 voor beschikbaar stellen.

We kunnen echter niet wachten totdat alle wijken en dorpen een agenda hebben. Tot die tijd wordt de opbrengst gebruikt van de oude dorpsvisies en informatie die via andere participatieprocessen en contacten van collega's (o.a. gebiedsregisseurs) is vertaald naar grote integrale gebiedsprojecten. De oude dorpsvisies zijn zo'n 8 jaar oud en zijn ook met participatie in de dorpen tot stand gekomen. Veel uit deze dorpsvisies is gerealiseerd, maar de grotere wensen bleven vaak op de plank liggen. Uiteraard gebeurt uitvoering van projecten in nauwe samenwerking met inwoners.

Pilot Drieborg

In Drieborg is reeds gestart met een gebiedsgerichte aanpak, deze wordt ingericht volgens de stappen van de Gebiedscyclus. Hierin zal het projectteam M14 samenwerken met het team van gebiedsgericht werken. Wat gaan we per stap doen?:

1. **Analyse:** analyseren van gemeentelijke visies en beleid. Wat willen we als gemeente met (een dorp als) Drieborg? Verzamelen van subjectieve en objectieve data over Drieborg. De opbrengst checken met betrokken bewoners en professionals
2. **Dorps- en wijkagenda's:** Vanuit GGW wordt een format voor een dorps/wijkagenda ontwikkeld, de proef hiermee zal plaatsvinden in Drieborg. We gaan samen met bewoners en collega's prioriteiten stellen en doelen formuleren. De doelstellingen van de Gebiedsgerichte aanpak worden hierin opgenomen. De eerste dorpsagenda van Drieborg loopt tot het einde van de vier jaar van de gezamenlijke dorpsagenda's ('27-'31)
3. **Uitvoering:** er wordt een uitvoeringsprogramma voor de gebiedsgerichte aanpak Drieborg opgesteld met projecten en bedragen. Maatregel 14 investeert in een aantal leefbaarheidsprojecten van dit programma en draagt op deze manier bij aan doelen van de dorpsagenda, De projectleider Gebiedsgerichte aanpak Drieborg stelt het uitvoeringsprogramma op en is verantwoordelijk voor de uitvoering. Deze werkt samen met de gebiedsregisseur .
4. **Monitoring:** Er is nog geen goed inzichtelijk monitoringsinstrument beschikbaar voor dorpen en wijken waarin subjectieve en objectieve data wordt verwerkt. Binnen M14 zullen er middelen worden gereserveerd om dit te gaan ontwikkelen. Voor de gebiedsgerichte aanpak zal tot die tijd relevante kwantitatieve data worden verzameld, gaan we bewoners enquêteren in samenwerking met de Hanze, en ontwikkelen een monitor-format die we toepassen op Drieborg.

H6 Uitvoeringskader M14

In hoofdstuk 1 werden vier uitgangspunten benoemd voor de besteding van de M14-middelen. Op basis van de voorgaande hoofdstukken zullen deze vier punten nader worden beschreven en worden de mogelijkheden die vanuit M14 kunnen worden benut geschetst.

1. Geografische afbakening: Gekozen wordt voor een **brede geografische afbakening met daarbinnen focus** op plekken waar de impact van de versterkingsopgave en aardbevingsproblematiek groot is. Dit biedt enerzijds de mogelijkheid om breed binnen de gemeente kansen om leefbaarheid te versterken te verzilveren. En tegelijk de focus om gericht in bepaalde gebieden en met projecten aan de slag te gaan.
2. Leefbaarheid: Investerings zijn **gericht op gebieden waar de leefbaarheid onder druk staat** of onvoldoende is. Dit betekent focus op het gebied van de voormalige gemeente Reiderland en in iets mindere mate ook het gebied Nieuwolda, 't Waar en Nieuw-Scheemda.
3. Impact: M14 wordt ingezet als **vliegwieltgeld** voor plekken waar al wat gebeurt, plannen zijn/worden ontwikkeld en waar integrale koppelkansen liggen, in zogenaamde Gebiedsprojecten. Er is een handvol benoemd met het Beertsterbos als showcase (bijlage 3).
4. Participatie: Investeren in een **duurzaam proces van participatie**. Deels in (lopende) projecten die al met inwoners tot stand zijn gekomen en deels in (nieuwe) projecten/trajecten die voortkomen uit de dorp- en wijkagenda's.

Focus per dorp: samenspel tussen mate van impact versterking/schadeherstel en leefbaarheid

Concreet betekent dit het volgende v.w.b. focus in de verschillende dorpen/gebieden:

- Het dorpenlint **Nieuwolda, 't Waar en Nieuw-Scheemda** vormt de kern van het versterkingsgebied en ook de bredere impact van de aardbevingsopgave is hier groot. Vanuit de dorpenlint aanpak wordt hier aanzienlijk geïnvesteerd in het versterken van de openbare ruimte en verbeteren van de leefbaarheid. Er zijn koppelkansen tussen dit project en M14, maar er zal ook kritisch goed gekeken worden naar toegevoegde waarde en verhouding tot al geleverde inzet. Hierin speelt mee dat de leefbaarheid in dit gebied behoorlijk onder druk staat. Het voorstel is om in het verlengde van het huidige uitvoeringsprogramma (c.a. 5 miljoen blok D) te kijken naar welke ambities, plannen en vraagstukken er nog meer zijn en of/hoe deze te financieren zijn (zie ook Gebiedsprojecten.) Hierbij zal in eerste instantie onderzocht worden of dit mogelijk is vanuit resterende middelen uit Blok D, mogelijk aangevuld met middelen M14.
- Het gebied **Midwolda, Oostwold en ook Scheemda** maakt deel uit van het versterkingsgebied, maar omvang en impact is aanzienlijk kleiner. Verder laat de leefbaarheidsanalyse zien dat dit gebied relatief goed scoort (op aantal onderdelen na). Er zijn kansen om met M14 op een aantal onderdelen en (mogelijke) gebiedsprojecten de leefbaarheid te versterken. Het voorstel is om een aantal Gebiedsprojecten deels vanuit M14 te financieren. Op de lange termijn kijken we voor Midwolda, Oostwold en Scheemda breder naar mogelijkheden voor versterking leefbaarheid met het opstellen van dorpsagenda's.
- Het gebied **Finsterwolde, Beerta, Nieuw Beerta, Ganzedijk, Hongerige Wolf**, en verder richting **Drieborg** valt buiten het versterkingsgebied. Tegelijk is duidelijk dat de schadeproblematiek en bredere impact vanuit aardbevingsopgave hier aanzienlijk is door de meldingen die we als gemeente krijgen uit deze gebieden. Daar komt bij dat de opgave vanuit leefbaarheid in dit gebied het grootst is binnen onze gemeente. Daarom het voorstel om voor M14 dit gebied als focusgebied aan te wijzen. Hierbij zullen een aantal Gebiedsprojecten worden geselecteerd waar geld voor gereserveerd zal worden. Daarnaast het voorstel om middelen te reserveren voor toekomstige projecten (vanuit dorpsagenda's of anders).
- Hoewel er vanuit **Winschoten** veel schademeldingen zijn is het voorstel om daar beperkt te investeren met M14. Dit omdat de impact m.b.t. aardbevingsopgave hier relatief minder groot is en omdat hier via andere programma's al fors wordt geïnvesteerd (via o.a. Centrumplan, NPG, Regiodeal en andere programma's).
- Voor het gebied **Heiligerlee en Westerlee** geldt dat deze dorpen binnen het effectgebied van IMG vallen, maar dat de gemeente weinig tot geen signalen krijgen over schadeproblematiek. Daarbij speelt ook dat leefbaarheid hier minder een probleem vormt. Voorstel is om hier beperkt vanuit M14 in te investeren.

Focus op leefbaarheidsthema's

Naast een geografische focus is er ook een focus aan te brengen in thema's. Hierbij zien we de volgende mogelijkheden:

- **Ontmoetingsplekken of buurt-/dorpshuizen**, die als combi-plekken of multifunctionele gebouwen in allerlei vormen gerealiseerd en/of uitgebreid kunnen worden. In Beerta is geen ontmoetingsfunctie en in Scheemda speelt dit ook in een andere vorm. Wel is er in Beerta een initiatief voor een "dorpshuis" samen met het Speulparadies. Hier is een Gebiedsproject in ontwikkeling. Verder kan dit ook gaan over ontmoetingsplekken voor de jeugd. We zien hier mooie (koppel)kansen met de Sociale Agenda (500k voor dorpshuizen). Mogelijk kan er vanuit M14 een vliegwielfunctie opgestart worden m.b.t. het ontwikkelen van dorpshuizen.
- **Wonen**. Een majeure opgave die raakt aan leefbaarheid, zeker in de perceptie van een deel van de inwoners. Met 12 miljoen M14 budget is het niet mogelijk om een groot aantal woningen te laten bouwen. Wel kan M14-geld benut worden voor een prototype duurzame en circulaire woning die verbeterd en opgeschaald kan worden. Verder zijn in dit kader ook praktische suggesties gedaan als een periodieke onderhoudsdag waarop inwoners samen als wijk licht onderhoud plegen aan hun woningen waarbij de gemeente gereedschap, materialen en expertadvies beschikbaar stelt. Of periodieke opschoondagen voor grofvuil waar bij toerbeurt een paar containers in dorpen staan, en/of daarbij organiseren van een tweedehands vrijmarkt. Grote koppelkansen met economische agenda en de Woonzorgvisie.
- **Openbare ruimte**: Meer groen en beter onderhoud is iets wat vaak genoemd wordt door inwoners maar ook door collega's vanuit de klankbordgroep. Dit gaat uiteraard over gemeentelijk beleid en investeringen. Maar kan ook gaan over bijv. een jaarlijkse dag waarop inwoners samen als wijk het achterstallig onderhoud van groen aanpakken waarbij de gemeente zorgt voor gereedschap. In andere gemeentes wordt gewerkt met adoptie groen, mogelijk is dit ook een optie voor onze gemeente en kunnen we dit aanjagen vanuit M14. Onderhoud en upgraden van fietspaden, (vaar)wegen en voetpaden ten behoeve van veiligheid en verbindingen in de toeristische routestructuren.
- **Werk en Onderwijs**. Op dit thema wordt geïnvesteerd via de Sociale en Economische Agenda en dit zal minder vanuit M14 worden opgepakt. Er zijn echter wel kansen via projecten in de leefomgeving met een impuls ook qua werkgelegenheid of onderwijs. Mogelijk dat dit wel vanuit M14 kan worden opgepakt.
- **Zorg en welzijn**. De gezondheid van de Oldambtster laat te wensen over. Inwoners scoren bijvoorbeeld hoog op overgewicht maar ook relatief veel mensen roken. Het stimuleren van een gezonde leefstijl is daarom zeer wenselijk. Daarnaast zijn er in Oldambt serieuze uitdagingen op het gebied van gezondheid in de leefomgeving. Voorts is er een tekort aan beschikbare huisartsen. De volledige oplossing zal niet liggen binnen M14 maar mogelijk kan er wederom wel een vliegwieleffect gaan optreden. De combinatie van dorpshuizen met een loketfunctie van zorg en welzijnsorganisaties kunnen voorzien in de behoefte in dorpen waar een grote afstand tot voorzieningen is.
- **Sport**. We willen investeren in het op orde krijgen van sportvoorzieningen, zoals de verzakte kantine in Nieuwolda (onderdeel van een Gebiedsproject). We zien hier met name kansen in het ondersteunen en aanjagen van initiatieven uit de dorpen zelf. Verder vraagt dit om afstemming met gemeentelijk beleid en het sport- en leefbaarheidsfonds. Daarnaast zien we vanuit M14 ook kansen om te investeren in een uitnodigende leefomgeving om meer te bewegen (verlichting, veiligheid, voorzieningen).
- **Vrijtijdseconomie**. Daar waar investeringen in betere fietspaden, camperplaatsen en attracties gedaan kunnen worden waarvan ook inwoners gebruik maken liggen koppelkansen en wordt gericht M14-geld ingezet. Dit wordt ook gekoppeld aan investeringen vanuit de Economische Agenda. Door als gemeente aantrekkelijker te worden als recreatie gebied zal een positief effect optreden, meer toerisme, meer bedrijven die zich hierop richten en daardoor een betere economie.

Focus op: zorgen voor samenhang en koppelkansen met ander beleid, regelingen en programma's

Op veel onderdelen is er samenhang en koppelkansen voor M14. Belangrijkste voor de uitwerking en uitvoering van M14 zijn:

- **Sociale Agenda** (leefbaarheidsmaatregelen): De samenhang met de Sociale Agenda bij investeren in leefbaarheid is evident. Vraagstuk is hoe de diverse financieringsinstrumenten gekoppeld worden qua beleid en uitvoering. Er zijn faseverschillen en in hoeverre gelden van de SA en ook EA via de gemeenten lopen is nog niet duidelijk. Belangrijk om in de uitwerking van de Sociale Agenda op lokaal niveau goed af te stemmen met de uitwerking van andere plannen (zoals M14). Vanuit de SA ontvangt de gemeente middelen voor sociaal emotionele ondersteuning. De koppeling hierin met het versterken van de sociale cohesie in de gebieden waar impact is van de gaswinning biedt kansen met de inzet van M14.
- **Fonds Dorpen en Wijken**: Koppeling met de bestaande dorpsbudgetten en geld uit het Wijken- en dorpenfonds is logisch. Vereiste is dat de voorwaarden van het fonds beter af worden gestemd op de plannen voor M14 (dit betreft m.n. ook de voorwaarde dat vanuit het fonds niet in Bad-Nieuweschans, Scheemda en Winschoten geïnvesteerd mag worden).
- **Blok D**: voor de gebiedsontwikkeling in het dorpenlint wordt al fors geïnvesteerd in de openbare ruimte. Investerings vanuit M14 in deze dorpen dienen daarmee in samenhang bekeken te worden
- **Overig**: Koppelkansen en cofinanciering vanuit andere leefbaarheidsmiddelen (o.a. NPG, Leader, RegioDeals, Vitale regio's).

Focus op participatie met gebiedsgericht werken

Vanuit participatie zijn de volgende uitgangspunten voor M14 belangrijk:

- **Nij Begun**: Bij alles wat vanuit M14 wordt opgepakt wordt de kern "Ons Nij Begun maken we samen" uitgedragen. Niets over ons zonder ons is hierin een goed uitgangspunt.
- **Gebruiken wat er ligt**: er liggen nog veel goede plannen op de plank. Uit de oude dorpsvisies zijn al projecten gerealiseerd, maar veel grotere vraagstukken zijn niet gerealiseerd. Er zijn kansen om een aantal op korte termijn versneld uit te voeren. De dorpsvisies zijn rond 2017, 2018 en 2019 opgesteld door de dorpsbelangen-verenigingen en wijkplatforms.
- **Gebiedsgericht**: Gebiedsprojecten zijn de basis voor uitvoering M14. Dit zijn grotere projecten die in samenhang met andere (lopende) plannen in de buurt oppakken en uitwerken. Een aantal van deze gebiedsprojecten zal komend jaar worden uitgewerkt en gerealiseerd worden. Daarnaast is er ruimte voor nieuwe projecten in de dorpen en wijken in het M14-gebied. Hierbij wordt aangesloten op de werkwijze die vanuit GGW ontwikkeld wordt met Drieborg als pilot.
- **Nieuwe agenda's**: Vanuit gebiedsgericht werken worden samen met inwoners nieuwe dorps- en wijkagenda's opgesteld de komende jaren. Vanuit M14 wordt hierop aangesloten samen met het fonds Dorpen en Wijken.

H7 Investeringsvoorstel M14

Op basis van het uitvoeringskader kunnen de volgende voorstellen worden voorgelegd:

1. Investeren in het ontwikkelen van monitoring: dorp- en wijkcompassen binnen GGW
2. Snel investeren in projecten met draagvlak die “klaarliggen”
3. Investeren in Gebiedsprojecten met koppelkansen
4. Investeren in de potentie voor de lange termijn leefbaarheid met een Aanjaag- & Innovatiepot
5. Investeren in nieuwe/toekomstige projecten (vanuit nieuwe dorp- en wijkagenda's)
6. Organisatiekosten

1. Monitoring: ontwikkeling van dorpen wijken in beeld brengen

Vanuit gebiedsgericht werken en M14 is er een grote behoefte aan monitoring. Voorstel is om periodiek inwoners te bevragen over o.a. leefbaarheid, gericht op hun ervaringen en belevingen. Bijvoorbeeld over veiligheid, het prettig samenleven in de buurt, de tevredenheid over het groenonderhoud en het gevoel van betrokkenheid bij keuzes die gemaakt worden door de gemeente. Subjectieve data is echter niet voldoende, er is ook behoefte aan objectief meetbare indicatoren. Uiteindelijk wordt deze data per dorp of wijk samengebracht en makkelijk toegankelijk gemaakt voor professional en bewoner.

De analyse van hoofdstuk 3 geeft enig inzicht in verschillen binnen Oldambt op een aantal leefbaarheidsdimensies en -indicatoren. Maar er mist nogal wat data op het schaalniveau van dorpen en wijken. In de wijk en buurt-indeling van het CBS is bijvoorbeeld nog geen rekening gehouden met Blauwestad, dit nieuwe dorp valt nu nog deels onder Beerta, Midwolda, Winschoten, Finsterwolde en Oostwold. Voor een goede inbedding van gebiedsgericht werken is monitoring van belang (zie H5). Met data per dorp/wijk kan inzichtelijk gemaakt worden waarom er verschil gemaakt wordt in investeringen tussen gebieden. Programma GGW gaat met Team Advies & Services een voorstel doen om dit uit te werken, en voor de hele gemeente beschikbaar te maken. Bovenstaande is echter niet in 1 jaar geregeld. Daarom zal er op kleine schaal gestart worden met een aantal processen: op een gedegen wijze de ervaring en beleving van bewoners ophalen en een concept-monitor gebruiken. Hanze lectoraat Leefomgeving gaat enquêtes afnemen in het pilot-dorp Drieborg, en dit vervolgen in een aantal dorpen en wijken. Voorstel is om een investeringsbedrag van 100k per jaar te reserveren voor deze permanente monitoring in dorpen en wijken door GGW, te starten in de dorpen van het M14-gebied, dus 500k in 5 jaar.

2. Snel investeren in projecten met draagvlak die “klaarliggen”

Essentieel voor (herstel van) vertrouwen en draagvlak is om M14 te investeren daar waar de inwoners al (herhaaldelijk) hebben aangegeven ingrepen te wensen, waar de vakcollega's op basis van analyse en kennis dat ook vinden en waar uitvoeringsagenda's bestaan in het M14 gebied met projecten en activiteiten die om dekking vragen. De lijst met projecten op basis van de oude dorpsvisies is geactualiseerd. De projecten zijn in de buurt met draagvlak tot stand gekomen. Binnen de gemeentelijke organisatie is een check gedaan op beheer en uitvoerbaarheid. Voor de uitvoering is naar schatting 1 miljoen euro nodig.

- Fietspad, Ganzedijk – Hongerige Wolf
- Speeltuinen Westerlee
- Speeltuin + buurtgebouw Sint Vitus, Bomenbuurt Winschoten
- Plus op de herinrichting dorpshart Scheemda (aanvullend op NPG)
- Landschapsbalkon bij voetbalveld Oostwold
- MFC de Hardenberg en omgeving
- Verduurzaming Dorpshuis t Trefpunt (onderdeel gebiedsproject dorpenlint)

In bijlage 4 worden deze projecten nog verder toegelicht.

3. Investeren in Gebiedsprojecten met koppelkansen

Het M14-budget wordt gericht geïnvesteerd in het geografische afgebakende gebied (zie H2) als een impuls om zaken op te lossen en te versterken met impact en koppelkansen. Zoals aangegeven is het voorstel om dit met name gebiedsgericht te doen in grotere Gebiedsprojecten rond plekken met potentie. Er wordt voortgebouwd op plekken waar al flink geïnvesteerd wordt en waar de opgaven groot zijn, zoals in het Lint en Drieborg. In andere gebieden wordt geïnvesteerd in koppelkansen

waardoor er een plus op een bestaand project ontstaat. De financierings- en organisatiekracht die met M14 op gang komt is voor veel gebiedsprojecten het vliegwiel om het eindelijk voor mekaar te krijgen.

Een aantal gebiedsprojecten zijn geselecteerd en de komende jaren komen daar naar verwachting nog een paar bij, zodat er in vijf tot tien Gebieden met M14 geïnvesteerd zal worden. Dit soort gebiedspuzzels kosten enige doorlooptijd voordat ze obstakelvrij, begroot en georganiseerd zijn. De investeringen per Gebiedsproject zijn gemiddeld een paar miljoen, waarbij niet alles vanuit M14 gedekt kan c.q. hoeft te worden. Enkele van de Gebiedsprojecten bestaan uit een ontmoetingsplek zoals dorps huis, gebouw op een sportcomplex of MFA. Hier wordt gestreefd naar cofinanciering vanuit de Sociale Agenda. Tijdens het leggen van de puzzels wordt ook gekeken naar cofinanciering uit de diverse andere beschikbare subsidiebronnen (Fonds Dorpen en Wijken, Leader, enz.).

De volgende Gebiedsprojecten zijn geselecteerd:

1. **Drieborg** (sporthal, dorps huis, sportvelden, leefomgeving schoon, heel en veilig zoals stoepen). In de lokale stuurgroep Aardbevingen is al toegezegd dat voor dorpsgerichte aanpak Drieborg (gericht op herstel, verduurzaming en leefbaarheid) middelen vanuit M14 ingezet kunnen worden voor het collectieve spoor. Vooruitlopend op besluitvorming M14 worden al een tweetal koppelkansen gerealiseerd (voetpaden à € 115.000,- en de buitenspeelplaats à € 55.000,-). Het college heeft hier eerder al mee ingestemd. Komend half jaar wordt een concreet uitvoeringsprogramma opgesteld voor de dorpsgerichte aanpak waarbij leefbaarheid belangrijk onderdeel is.
2. **Beertsterbos**: upgraden Speulparadijs Beerta tot dorps huis, herinrichting oude ijsbaanlocatie tot groene oase, verleggen fietspad, en realiseren van klus- en bergruimte voor gemeente, en dorpsverenigingen (showcase beschreven in bijlage)
3. **Dorpenlint**: van het keuzedocument zijn een aantal onderdelen nog niet gefinancierd (en vallen deels ook buiten de scope van blok D). Dit betreft:
  - a. Verenigingsproject Nieuwolda (o.a. omni- of multisportvoorziening, sportkantine)
  - b. Centrumgebied Nieuwolda (gebied rond brug/haven) upgraden i.s.m. de omgeving: voorzieningen en openbare ruimte
  - c. Transformatie in 't Waar naar meer aantrekkelijker en leefbaar gebied (o.a. bedrijfsterrein/kade)
4. **Midwolda Gereweg** / rondweg afmaken (verkeersveiligheid). M14 kan dit niet in zijn geheel financieren, maar mogelijk wel een substantiële bijdrage van maximaal 1 miljoen. Verder lopen hierover ook gesprekken met provincie.

Per Gebiedsproject bedragen de totale investeringen gemiddeld 1 miljoen tot 10 miljoen. Een voorbeeld van het laatste is de Gereweg. Het is niet wenselijk om al het M14 geld aan slechts één Gebiedsproject te besteden. Bovendien is het ene project verder in ontwikkeling dan het andere. Gezien de beperkte looptijd van M14 is het raadzaam om snel te beginnen met obstakelvrije onderdelen van Gebiedsprojecten. Het zal zo zijn dat voor sommige Gebiedsprojecten slechts een verkenning kan worden uitgevoerd tot 2030, terwijl andere dan in uitvoering zijn of zelfs helemaal gereed. Voorstel is om bovenstaande projecten vast te stellen en hiervoor M14 middelen te reserveren, zonder daar specifieke bedragen aan te koppelen. Daarbij wordt uitgegaan van een richtbedrag per gebiedsproject van gemiddeld 1 miljoen M14-geld en willen we 6 miljoen oormerken voor deze en nog te benoemen Gebiedsprojecten. In bijlage 4 worden de gebiedsprojecten nog verder toegelicht.

4. Investeren in de potentie voor de lange termijn leefbaarheid met een Aanjaag- & Innovatiepot
Bedrijven investeren in onderzoek en ontwikkeling (R&D). Vanuit M14 is het voorstel om plannen en ideeën met potentie voor een forse leefbaarheidsimpuls in stappen te verkennen. "Stel dat iemand met het wilde idee komt om grond onder water te zetten voor een plan Blauwestad / Oldambtmeer...." Als je dat niet verkent weet je niet wat de haalbaarheid en potentie zijn. Daarvoor is beleidsonderzoek en geld nodig (R&D)

Het voorstel is om een 'aanjaag- & innovatiepot' te reserveren van 1 miljoen euro met als opmerking dat overgebleven budget vanuit deze pot uiteindelijk doorstroomt naar de algehele begroting van M14. Met als doel vanuit deze pot ideeën/plannen te ondersteunen met een R&D-budget. Per plan of idee wordt maximaal 100k beschikbaar gesteld voor onderzoek naar haalbaarheid, verkenningen en experimenten. Vanuit M14 zullen ongeveer 10 plannen en ideeën worden verkent, met de ambitie om

zo minstens 1 of 2 voldragen initiatieven te krijgen met een flinke leefbaarheidsimpuls. De aandachtsgebieden kunnen breed zijn, conform de eerder in Hoofdstuk 3 genoemde leefbaarheidsthema's: wonen, werken, recreëren, verplaatsen, scholen / leren en zorgen.

Concrete uitwerking van deze innovatiepot vindt plaats na besluit over het plan van aanpak M14. Dan zal ook de werkwijze en procedure qua selectie, advies en besluitvorming uiteen gezet worden. Gedachte is wel dat er niet breed in de samenleving mensen worden uitgenodigd om hiervoor met ideeën te komen. Maar dat binnen de ambtelijke organisatie gekeken wordt naar geschikte ideeën. Uiteraard geldt hierbij dat dit ook best ideeën kunnen zijn die (deels) van buiten de gemeente komen. Voorstel is dat het college besluit dat er 1 miljoen beschikbaar gesteld wordt voor de innovatiepot en dat de uitwerking hiervan door de stuurgroep zal worden vastgesteld.

Ter illustratie is tijdens het ophaalproces van M14 het idee van Farmland besproken. Farmland omhelst een educatief park rond landbouw, geschiedenis en landbouwvoertuigen. Een idee wat bij uitstek geschikt lijkt om met een bijdrage vanuit deze innovatiepot verder te onderzoeken en te kijken of dit tot een haalbare businesscase gebracht zou kunnen worden. Andere ideeën die naar boven kwamen zijn het uitbreiden van de Culturele Broedplaats naar een concept Creatieve Stad & Creatief Platteland met talentontwikkeling en bevorderen ondernemerschap. De doorontwikkeling van het plan voor een Oogstfestival Oldambt GOO wat op dit moment ontwikkeld wordt. Bij dat laatste zou een bijdrage uit de innovatiepot vooral gebruikt kunnen worden voor een plan voor a) activiteiten in de dorpen, de uitlopers en b) de meer permanente effecten in plaats van eenmaal een festival per jaar. Verder zijn er wellicht mogelijkheden op het gebied van modaliteit (multimodale routenetwerken, slimme/innovatieve toepassingen en veilige verbindingen) of zorg (pilots e-health, toegang tot eerstelijnszorg). Naar verwachting zullen de komende jaren meer plannen en ideeën opkomen die de leefbaarheid een boost (kunnen) geven en die eerst verkend moeten worden.

5. Toekomstige (gebieds) projecten:

De komende jaren ontstaan nieuwe ideeën, plannen en projecten, vooral vanuit het proces met de dorpen en wijken. De wijk- en dorpsagenda's worden straks gevuld met doelstellingen, op basis van de vraagstukken die bewoners en wij als gemeente het belangrijkste vinden. Dit is tot stand gekomen door een goede analyse en een goed participatief proces. Een nieuw gebiedsproject of een nieuw idee zal dan bij moeten dragen aan één van die doelstellingen in de wijk- of dorpsagenda. Voorstel is om een bedrag te reserveren voor toekomstige ingrepen en nieuwe gebiedsprojecten. Dan kan het gaan om versnelling van kleine projecten en om groot geld, bijvoorbeeld nieuwe gebiedsprojecten die op lange termijn ontstaan. Voor dit onderdeel zal 3.3 miljoen worden gereserveerd. Voor grotere projecten leidt dit tot een collegevoorstel of voorstel aan de stuurgroep. Het voorstel is om dit voor kleine investeringen tot 25.000 euro zonder collegevoorstel te doen, mits dit past binnen het uitvoeringskader van M14.

6. Organisatiekosten

Voor een goede organisatie en uitvoering is menskracht nodig. Deze organisatiekosten worden gefinancierd (deels) met het budget van M14. Hieronder vallen met name de kosten voor de projectleiding (coördinerend projectleider), plus de kosten voor verdere organisatie, communicatie en participatie. De ontwikkeling en uitvoering van de (gebieds)projecten én de organisatiekosten die hiermee gemoeid zijn (bureaus, aannemers e.d.) vallen hier niet onder. Deze kosten kunnen via de projectkosten van de deelprojecten zelf gefinancierd worden. Voor organisatiekosten ramen we een bedrag van c.a. 1000k.

Begroting M14

Ons voorstel voor de toedeling en reservering van M14-middelen is als volgt:

	Investering in 1.000k inclusief BTW
Ontwikkeling van monitoring	500
Snelle uitvoering projecten	1.000
Gebiedsprojecten (gemiddeld 1 miljoen per Gebiedsproject)	6.000
Aanjaag- en Innovatiepot (minimaal 10 Verkenningen)	1.000
Toekomstige (gebieds)projecten	3.300
Organisatiekosten	970
Totaal	12.770

NB: belangrijk om te benadrukken is dat het beschikbare budget (12,77 mio) en ook de bedragen in bovenstaande begroting incl. BTW zijn. Hierbij geldt dat we als gemeente aan de voorkant moeten aangeven welk deel van het jaarlijkse budget dat we toegekend krijgen als BTW compensabel is (obv inschatting). Dit bedrag wordt dan niet aan ons uitgekeerd, maar gestort in het BTW compensatiefonds.

H8 Governance

Financiering

Zoals eerder benoemd betreft M14 één van de maatregelen vanuit Nij Begun. Bedoeld om de leefbaarheid in dorpen en wijken waar schade of versterking speelt te versterken. Het is één van de herstelmaatregelen en geldt voor de 5 versterkingsgemeenten. Goed om te benadrukken dat deze maatregel zich dus niet richt op de hele provincie en ook niet geldt voor de komende 30 jaar (zoals de Sociale en Economische Agenda). In totaal is een budget vanuit het rijk beschikbaar van 200 miljoen voor M14. Medio 2024 zijn concrete afspraken gemaakt tussen rijk en regio. Deze zijn formeel vastgelegd in de 'meerjarige regeling specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen 2024-2030' (1 juli 2024). Hierin zijn ook de afspraken m.b.t. regionale verdeling verwerkt die gemaakt zijn binnen de regio. Voor Oldambt gaat het om een budget van 12,77 miljoen euro (incl. BTW). Conform de meerjarige afspraken met het rijk is een kasritme afgesproken, waarbij jaarlijks een bedrag van c.a. 2 miljoen uitgekeerd wordt (2024-2030). Deze middelen worden door het rijk uitgekeerd via SPUK en verantwoording loopt via Sisa. Dit betekent dat er binnen de afgesproken doelbesteding ruimte is om invulling te geven aan plannen en investeringen. Middels dit plan van aanpak en uitvoeringskader M14 wordt hier richting aan gegeven. Belangrijk is dat realisatie in de komende 5 jaar (tot 2030) moet plaatsvinden, waarbij uitloop mogelijk is t/m 2032.

Organisatie

M14 is één van de herstelmaatregelen en valt onder het Programma Versterking en Herstel. Vanuit dat programma wordt dan ook de overall- sturing en verantwoording georganiseerd. Daar ligt ook de verantwoordelijkheid voor een goede en tijdige besteding van de middelen. Vanuit het Programmabureau is een projectleider (uit programma Versterking en Herstel) aangesteld om deze coördinerende projectleidersrol te vervullen. De uitvoering van de projecten kan op verschillende plekken binnen (of buiten in geval van regionale samenwerking) de gemeente plaatsvinden, afhankelijk van de projecten en activiteiten. Voor kleinere projecten die 'klaarliggen' kan misschien volstaan worden met een financiële bijdrage uit M14. Voor een aantal gebiedsprojecten kan de uitvoering liggen bij het programmateam versterking en herstel (bijv. dorpenlint en Drieborg). Bij andere gebiedsprojecten kan het zijn dat een projectleider uit de lijnorganisatie wordt aangesteld die een adequaat projectteam formeert. In alle gevallen is de samenwerking en afstemming met het programmateam GGW belangrijk. Naast de M14 middelen heeft de gemeente Oldambt ook een fonds "dorpen en wijken", dit fonds omvat een budget van 3.3 miljoen. De uitvoer van M14 zal nauw samenhangen met dit fonds en de koppelkansen hierin zijn groot.

De volgende uitgangspunten en werkwijze qua organisatie en uitvoering:

- De projectleider Leefbaarheid (Programma Versterking en Herstel) is verantwoordelijk voor de coördinatie, sturing en verantwoording voor M14.
- Het voorstel voor de financiering is de basis waarop M14 verder wordt uitgewerkt. O.b.v. besluit op dit plan van aanpak kunnen projecten verder worden uitgewerkt en t.z.t. worden voorgelegd voor een besluit en definitieve financiering.
- Voor M14 zal de werkwijze van Methodisch werken van de gemeente Oldambt worden gevolgd.
- Projectontwikkeling en uitvoering kan per project een andere werkwijze hebben en op verschillende plekken in de lijn of binnen het programma Versterking en Herstel georganiseerd zijn.
- Concrete investeringsvoorstellen vanuit M14 worden aan het college voorgelegd voor besluitvorming. (bij kleinere investeringen die passen binnen het uitvoeringskader tot 25.000 euro is er geen collegebesluit nodig)
- In de communicatie rond M14-projecten is er aandacht voor de herkomst van de middelen (Nij Begun, Herstelagenda) omdat dit laat zien dat we opereren in een aardbevingsgebied. Tegelijkertijd blijft het zoeken naar balans met de bredere aanpak en investeringen in leefbaarheid/gebiedsgericht werken omdat de wens is dat er zoveel mogelijk volgens één werkwijze gewerkt wordt. In de communicatie over de besteding van deze middelen zal duidelijk worden aangegeven dat deze mogelijk gemaakt worden vanuit incidentele middelen (M14 of via andere sporen als het Fonds Wijken en dorpen, Sociale Agenda en NPG).
- Voortgang/evaluatie: Jaarlijks zal er een voortgangsrapportage worden opgeleverd met daarbij een financiële verantwoording. Jaarlijks wordt de voortgang van M14 gerapporteerd aan het college en per kwartaal zal de voortgang in de lokale stuurgroep aardbevingen worden besproken.